

การบูรณาการพุทธนวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทย Integrating Buddhist innovation with modern politics in Thai society

วีรณูช พรหมจักร^{1*}, ไทยปักษ์ เลียงธนารักษ์²
Weeranuch Promjuk^{1*}, Thaipak Liangthanasarak²

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

* Corresponding Author: Weeranuch.pr@mbu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ต้องการศึกษาแนวคิดและองค์ความรู้ที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบในฐานะนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาอย่างที่ยั่งยืน โดยการบูรณาการให้เข้าศาสตร์ทางการเมืองเพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังก้าวเข้าสู่การเมืองสมัยใหม่แบบโลกตะวันตกด้วยอุดมการณ์และแนวคิดแบบเสรีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกระบวนการที่ประชาชนเกิดการตื่นตัวรับรู้ประชาธิปไตยใหม่ แต่ไม่ว่าศาสตร์สาขาวิชาใดก็ตามก็ต้องการปรับเปลี่ยนและพัฒนาเพื่อการก้าวไปข้างหน้าของประเทศ พุทธศาสนาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในสังคมไทย เพราะสถาบันที่มีความสำคัญต่อวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของทั้งปัจเจกบุคคล และสังคมโดยรวม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นพลังสร้างสรรค์สังคม ถ้ายทอด ปลูกฝัง วัฒนธรรมและจริยธรรมทางสังคม ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางวัฒนธรรมและความรู้สึกเป็นชาติ ระหว่างสมาชิกในสังคม นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลต่อทัศนคติและค่านิยมรวมถึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางความสัมพันธ์ และการกระทำต่อกันระหว่างสมาชิกในสังคมไทย ทำหน้าที่เป็นกลไกควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในสังคมอีกด้วย พุทธศาสนาไม่เพียงเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและปัญหาทางศีลธรรมเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับความเท่าเทียมกันทางสังคมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง ดังนั้นการนำองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาไปปรับใช้กับการเมืองสมัยใหม่ในสังคมจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ พุทธศาสนากับการเมือง คือโจทย์ที่สำคัญของนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในแวดวงด้านศาสนาและการเมืองที่ควรให้ความสนใจนำมาปรับใช้มากกว่าจะนำมาเป็นญาติแห่งอุดมการณ์เพียงเท่านั้น และเป็นเรื่องที่เราไม่ควรมองข้ามความสำคัญ เพราะศาสตร์แห่งธรรมนั้นสอดคล้องต่อสิ่งแวดล้อมทุกชนิด และที่สำคัญคือการมองปัญหาทางการเมืองสมัยใหม่ต้องใช้หลักธรรมมาช่วยแก้ไขและโอกาสให้โอกาสประชาชนต่อการแสดงออกทางการเมืองอย่างสันติวิธี เราจึงต้องทำความเข้าใจและอธิบายให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างพุทธศาสนา กับการเมืองสมัยใหม่สู่นวัตกรรมองค์ความรู้ทางการเมืองเป็นแนวทางสู่การพัฒนาในระดับวิชาการด้านพุทธศาสนา และศาสตร์ของการปกครองต่อไป

คำสำคัญ : 1. การบูรณาการ; 2. พุทธนวัตกรรม; 3. การเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทย

ABSTRACT

This article wants to study the concepts and knowledge that the Lord Buddha discovered as innovations for sustainable learning and development. By integrating political science because Thailand is a country that is entering modern politics in the Western world with liberal democratic ideals and ideas. This is a paradigm that makes people aware of the new democracy. But whatever field of science must be adjusted and developed for the

country to move forward. Buddhism is related to the way of life in Thai society because the institutions are important to the cultural well-being of both individuals. and society as a whole It also acts as a social creative force, transmitting and cultivating culture and social ethics, creating a sense of cultural unity and a sense of nationhood. between members of society It will also influence attitudes and values and play a key role in shaping the course of relationships. and actions between members of Thai society It also serves as a mechanism to control the behavior of members of society. Buddhism is not only concerned with nature and moral issues. But it also involves social equality, both economic and political. Therefore, applying the knowledge of Buddhism to modern politics in society is extremely necessary, that is, Buddhism and politics. This is an important problem for academics and experts in the field of religion and politics that should be applied more than just an ideology. And it is a matter that we should not overlook its importance. Because the science of Dhamma is consistent with every type of environment. And the most important thing is to look at political problems in the present day, requiring the use of Dhamma principles to help solve them and opportunities to give people the opportunity to express themselves politically in a peaceful way. Therefore, we must understand and explain the connection between Buddhism. with modern politics towards political knowledge innovation It is a guideline for the development and upgrading of academic studies in Buddhism. and the science of government.

Keyword : 1. Integration; 2. Buddhist innovation; 3. Modern politics in Thai society

บทนำ

พุทธศาสนา นวัตกรรม และการเมืองสมัยใหม่ ทั้งสามคำนี้อาจดูมีความขัดแย้งกันในความเข้าใจทั่วไปว่า ศาสนานวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่ที่มีรูปแบบวิธีการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบเสรี จะสามารถเข้ากันได้ ซึ่งการอธิบายความเชื่อมโยงองค์ความรู้ด้านศาสนาเพื่อบูรณาการให้เข้ากับพุทธนวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทยซึ่งแน่นอนว่าจะต้องผสมผสานเพื่อความสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างหนึ่งที่สำคัญคล้ายคลึงกันคือมีอุดมการณ์ที่ผลักดันการพัฒนาไปข้างหน้า ไม่ว่าจะเพื่อพัฒนาแนวคิดทางการเมืองให้สอดคล้องกับบริบททางการเมืองในแบบสังคมไทยที่กำลังพัฒนา การสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดสิ่งใหม่ ก็เพื่อแก้โจทย์ปัญหาและมองหาทิศทางโอกาสสำคัญที่จะสามารถสร้างผลผลิตผลลัพธ์ และผลกระทบให้เกิดขึ้นในการเมืองแบบสร้างสรรค์เชิงพุทธให้ได้ แต่ประเด็นที่น่าสนใจ คือความท้าทายในการคิดค้นโจทย์ที่สอดคล้องกับพุทธศาสนา นวัตกรรม และการเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทยนั่นเอง ซึ่งอาจจะมีทางออกที่ไม่ค่อยชัดเจนเท่าใดนัก แต่หัวใจสำคัญของนำมาเชื่อมโยงและผูกประเด็นนั้นย่อมทำได้ โดยต้องมีความเข้าใจในเรื่ององค์ความรู้ทางด้านศาสนาเป็นสำคัญ เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างศาสตร์ เพื่อเกิดความสมดุลของผลผลิต ผลลัพธ์และผลกระทบ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น หากมองเพียงเรื่องพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว หรือมองศาสตร์ทางการเมืองแบบโลกตะวันตกที่ไม่สอดคล้องกับสังคมไทยเพียงอย่างเดียวก็อาจทำให้เกิดความก้าวกระโดดของความแปลกใหม่จนมนุษย์ไม่สามารถปรับตัวหรือรู้เท่าทันได้ อาจก่อให้เกิดความเจริญด้านวัตถุและอุดมการณ์ทางการเมืองแบบรุนแรงเพียงอย่างเดียว แต่พุทธ

ศาสนาจะเป็นกลไกที่ทำให้มนุษย์รู้เท่าทันและสามารถใช้งานนวัตกรรม คำสอนทางพระพุทธศาสนานั้นมาบูรณาการบนพื้นฐานของศีลธรรมจริยธรรมและขอบเขตของความเป็นมนุษย์ได้อย่างพอเหมาะสมควร ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า “จิตเตน นียตี โลก โลกหมุณไปด้วยความคิด” (ส.ส. 15/54) ดังนั้นคำว่า “พุทธนวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่” จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญอันจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในสังคมไทยเชิงสร้างสรรค์ ที่ควรจะเป็นนั่นเอง

พุทธนวัตกรรม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543) กล่าวว่า พระพุทธศาสนา (Buddhism) ถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ และอยู่เคียงคู่กับชาติไทยมาโดยตลอดตั้งนั้น พระพุทธศาสนาจึงมีความสำคัญอย่างต่อสังคมไทย ซึ่งเป็นศาสนาที่มุ่งหมายความของผู้รู้ คือ รู้แจ้งเห็นจริงในชีวิตและในโลก ผู้ตื่น คือ จากความไม่รู้หรือโง่ ผู้เบิกบาน คือ สดชื่นหรือไม่มีทุกข์ ที่สอนให้ทำจิตให้บริสุทธิ์เพื่อกำจัดความทุกข์ของจิตใจมนุษย์ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นคำสอนระดับสูงสุดที่จะสามารถกำจัดความทุกข์ของจิตใจในปัจจุบันให้หมดสิ้นไปอย่างถาวรได้ ซึ่งนี่เป็นจุดเด่นสำคัญที่ทำให้พุทธศาสนาต่างไปจากศาสนาอื่นและไม่อาจปฏิเสธไม่ได้ว่าสภาพโครงสร้างของสังคมโดยเฉพาะของไทย ถูกหล่อหลอมยึดโยงเข้ากับขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาอย่างลึกซึ้งยาวนาน หากมองถึงรากเหง้าครั้นแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งเหล่านี้ได้สร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นต่อมนุษย์ที่อยู่ร่วมกันในสังคมไทยอย่างมาก หากมองถึงการขับเคลื่อนสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสังคมเช่น การขับเคลื่อนเรื่องของการเมืองสมัยใหม่ ก็เป็นสิ่งที่เกี่ยวโยงกับมนุษย์และสังคมโดยตรงเพราะการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ก็เหมือนเป็นการพัฒนาโครงสร้างทางสังคมไปด้วย แม้แต่ศาสตร์สำคัญๆ ที่มีอิทธิพลต่อแวดวงนวัตกรรมและการวิจัยอย่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เคมี ชีวภาพ จักรกล เหล่านี้ก็นื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม และความต้องการของมนุษย์ในสังคมแทบทั้งสิ้น ฉะนั้นการขับเคลื่อนจึงต้องมองถึงรากลึกของต่อตัวมนุษย์ที่มีอารยธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีและศาสนาไปพร้อมกันด้วย เพราะมนุษย์ไม่ใช่วัตถุที่จะต้องถูกวัตถุด้วยตนเองพัฒนา แต่มนุษย์มีจิตใจมีนามธรรมที่หากไม่ถูกพัฒนาจะไม่เรียกว่านวัตกรรมเพราะแท้จริงตามทัศนะของความเจริญแล้วได้รับการพัฒนาไปพร้อมทั้งองค์ประกอบควบคู่กันไป จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ต้องกล่าวถึงความ เป็น นวัตกรรมทางพระพุทธศาสนา (สันต์ทัศน คมภีรปัญญา (สินสมบัติ) และ ชัยรัตน์ ทองสุข (2564)

คำว่านวัตกรรมคือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิดวิธีการรู้อุปกรณ์เป็นต้น อันนี้เป็นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ความเข้าใจง่ายๆ คือการนำสิ่งประดิษฐ์หรือการค้นพบที่มีอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้เดิมมาบูรณาการเข้าด้วยกันจนเกิดองค์ความรู้ใหม่หรือวิธีการใหม่ในการสร้างผลผลิตหรือให้บริการที่ดีกว่านำความรู้เดิมในพระไตรปิฎกโดยใช้เทคโนโลยีหรือใช้บูรณาการเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่จนเกิดองค์ความรู้ใหม่และวิธีการใหม่ในการผลิตบัณฑิตสร้างผลผลิต การผลิตบัณฑิตวิจัยบริการวิชาการแก่สังคม และทะบารุงศิลปวัฒนธรรมอันนี้คือนวัตกรรม ตัวอย่างพุทธนวัตกรรม ก็คือการที่พระพุทธเจ้าค้นพบหลักธรรมคำสอน จนกระทั่งได้จารึกลงในใบลานที่ศรีลังกาในสมัยพระเจ้าวดีคามมณีอภัยพ.ศ. 430 อันนี้ก็เป็นตัวอย่างของพุทธนวัตกรรมใช้เทคโนโลยีเทคโนโลยีที่รุดหน้าในสมัยนั้นคือใบลานเราถือว่าเป็นพุทธนวัตกรรมแต่องค์ความรู้เป็นประดิษฐ์กรรมของพระพุทธเจ้าทรงค้นพบ พระพุทธเจ้าทรงค้นพบหลักธรรมคำสอน ทรงประกาศเปิดเผยแล้วเราเอาเทคโนโลยีไปบันทึกเมื่อ 430 ข้อด้อยของใบลานคือคัดลอกกันทีละที ปัจจุบันคือ 45 เล่ม ซึ่งใส่ไว้ในเก็บที่ใหญ่มาแล้ว แล้วก็อ่านยากจนกระทั่งเทคโนโลยีในการพิมพ์มีความเจริญขึ้นใน พ.ศ. 2436 รัชกาลที่ 5 ทรงให้พิมพ์พระไตรปิฎกเป็นรูปเล่มหนังสือเมื่อครองราชได้ 25 ปี เหล่านี้ก็เป็นนวัตกรรมโดยเทคโนโลยีในการพิมพ์ ดังนั้นคำว่าพุทธนวัตกรรมก็คือหลักธรรมคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบเป็นองค์ความรู้ที่จะต้องนำไปบูรณาการให้เข้ากับศาสตร์อื่นและนำไปปรับใช้ให้เป็นเนื้อเดียวกันนั่นเอง ดังเช่นจะได้นำไปบูรณาการให้เข้าศาสตร์การเมืองสมัยใหม่เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาความ

ขัดแย้งหรือเพื่อพัฒนานักการเมืองหรือประชาชนให้มีสติและคุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนาแสดงออก การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ต่อไป (พระพรหมบัณฑิต, 2567)

การเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทย

สังคมไทยปัจจุบันกำลังอยู่ในยุคแห่งการเสื่อมแห่งศีลธรรมและความล่มสลายในความเป็นมนุษย์ เพราะแลเห็นได้จากปรากฏการณ์และปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างค่อนข้างสม่ำเสมอในขณะนี้ ตัวอย่างที่ โดดเด่นและเป็นข่าวตลอดเวลาก็คือ "พฤติกรรมการคอร์รัปชัน"ของนักการเมืองที่เป็น นายทุนและบรรดา ข้าราชการที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ จึงเรียกได้ว่าเป็นวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของกลุ่มนี้ก็ได้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2559 : 1) จนทำให้มีขบวนการเคลื่อนไหวชุมนุมทางสังคม โดยการมาชุมนุมกันในกลุ่มเหล่านี้ได้มี จุดหมายเหมือนกัน และได้มีการต่อสู้ในประเด็นทางการเมืองในข้อเรียกร้องต่าง ๆ เพื่อให้สังคมได้มีการ ปรับเปลี่ยนไปในทิศทางของกลุ่มตัวเองที่เรียกร้อง เช่น เรียกร้องให้ปลดปล่อยจากอำนาจรัฐที่ผู้นำที่ไม่มี ความยุติธรรม ส่วนบางกลุ่มเรียกร้องสวัสดิการและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และบางกลุ่ม ออกมาเรียกร้องสิทธิด้านมนุษยชนและความเท่าเทียมกัน ความเป็นคนนั้นมีความเท่าเทียมกันไม่ว่าจะยากดี มีจนหรือร่ำรวยเทียบพำนันั้นก็คือคนที่ดำเนินชีวิตเหมือนกันและบางกลุ่มเป็นชนชั้นกลางไปจนถึงชนชั้นสูงที่ แย่งชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกันและกัน (สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล, 2563 : 85-97) โดยขบวนการเคลื่อนไหว ทางการเมืองนี้มีองค์ประกอบหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น ประเด็นปัญหาการรวมกลุ่ม วิธีการต่อสู้รวมทั้งการ สร้างสัญลักษณ์ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามแนวทางของแต่ละกลุ่ม (แพรวพรรณ ปานนุช และ อัครวิ นเนตรโพธิ์ แก้ว, 2563 : 16-33)

สรุปว่าการเมืองไทยในปัจจุบันมีปัจจัยที่กำลังเผชิญกับความท้าทายสถานการณ์การเรียกร้อง ประชาธิปไตยของประชาชนในสังคมไทย ซึ่งมีหลายสาเหตุเช่นระบบการเมืองกับนักการเมืองถูกมองว่าเป็น เกมทางการเมืองเล่นพรรคเล่นพวกมือ และมักเป็นแบบเช้าชามเย็นชาม นักการเมืองส่วนมากถูกมองจาก สังคมว่าทุจริตและกอบโกยผลประโยชน์หรือเป็นระบบอุปถัมภ์ขาดความสามัคคีของนักการเมือง และแม้แต่ หน่วยงานคอยตรวจสอบก็ไม่เป็นไปอย่างเต็มที่นัก ด้วยความเกรงกลัวอำนาจและอิทธิพลทางการเมืองหรือ เกรงกลัวอิทธิพลของผู้มีอำนาจทางการเมือง การดำเนินนโยบายการเมืองแบบผิดพลาดทำให้เกิดผลเสียกับ สังคมและประเทศชาติผู้บริหารประเทศไม่แสดงความรับผิดชอบในการบริหารอย่างเต็มที่และมีการเล่น การเมืองมากเกินไปจนความจำเป็นซึ่งมีผลทำให้การดำเนินนโยบายต่างๆ ไม่เป็นการแก้ปัญหาที่แท้จริงของ ประเทศบางครั้งนโยบายหลายหลายนโยบายก็ดูเหมือนจะดีแต่กลับไม่ได้ผลอย่างเต็มที่สาเหตุมาจากไม่ สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้การเมืองในสมัยใหม่ในสังคมไทยยังมีสาเหตุเกิดจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่ม คนรุ่นใหม่ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดของประชาธิปไตยแบบเดิมที่เป็นศูนย์รวมอำนาจและไม่เอื้อต่อความเป็น ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงจึงทำให้การเคลื่อนไหวและแสดงออกทางการเมืองที่หลายคนมองว่าไม่ เหมาะสมและไม่สอดคล้องในบริบทความเป็นสังคมไทยคือมองกลุ่มคนเคลื่อนไหวเหล่านี้เป็นเด็กกลุ่มที่ ก้าวร้าวแต่ด้วยบริบทของสังคมไทยที่เป็นระบบอาวุโสและมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่สอนให้คนมี คุณธรรมจริยธรรมมีความอ่อนน้อมถ่อมตนการแสดงออกเหล่านี้จึงมีความขัดแย้งทางความคิดและ อุดมการณ์

และในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทยจากอดีตถึงปัจจุบันได้มีการพัฒนา เป็นปรากฏการณ์เคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างหนึ่งที่น่าสนใจท่ามกลางสถานการณ์ความขัดแย้งทาง การเมืองที่ตึงเครียด (แพรวพรรณ ปานนุช, 2562 :139-150) ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นว่ากลุ่มปัญญาชนคนรุ่น

ใหม่ได้มีความพยายามในการเข้ามาแก้ปัญหาทางการเมืองอย่างต่อเนื่องแต่ความสำเร็จจากการขับเคลื่อนอุดมการณ์ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มคนรุ่นใหม่ยังคงประสบปัญหาหลายอย่างเนื่องจากรูปแบบและวิธีการดำเนินชีวิตไม่ยึดต่อความเป็นประชาธิปไตยสอดคล้องกับความกับผลสำรวจการวิเคราะห์ วิถีไทยในอดีตถึงปัจจุบันพบว่าการปกครองแบบศูนย์รวมอำนาจการอยู่ภายใต้ระบบอุปถัมภ์ระบบการศึกษาที่กล่อมเกล่าให้ประชาชนรับใช้กลไกของรัฐแบบแผนเดียวกันทั้งประเทศและการอบรมของสถาบันของครอบครัวด้วยระบบอาวุโสส่งผลให้ประชาชนขาดความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยอย่างไรก็ตามความพยายามในการต่อสู้อำนาจรัฐได้ก่อรูปขึ้นอีกครั้งในประวัติศาสตร์ไทยในนามของกลุ่มคนรุ่นใหม่หลังจากมีการประกาศลงมติร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ด้วยเหตุนี้จึงนำมาสู่การเป็นชนวนเหตุของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ไม่เห็นด้วยกับการร่างรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงเริ่มมีการแสดงออกทางการเมืองด้วยการรณรงค์ไม่รับร่างรัฐธรรมนูญ ต่อมาเมื่อมีชนวนคนรุ่นใหม่ไม่เห็นด้วยอย่างรุนแรงที่มีที่มาของสมาชิกวุฒิสภาหรือ ส.ว. เพราะกลุ่มคนรุ่นใหม่เห็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภาขาดความชอบธรรมตามหลักประชาธิปไตยเนื่องจากมีการแก้ไขสาระของรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับที่มาและบทบาทอำนาจหน้าที่ของสมาชิกในสภาที่มีอำนาจมากขึ้นนอกจากนี้สิ่งที่คนรุ่นใหม่เรียกร้องกับประเด็นอำนาจของสมาชิกวุฒิสภาก็คือบทบาทในการมีส่วนร่วมในการออกเสียงเห็นชอบการเลือกนายกรัฐมนตรีอันสะท้อนถึงการสืบทอดอำนาจของรัฐรัฐบาลรักษาความสงบแห่งชาติหรือคสช. ด้วยเหตุนี้จึงเป็นการก่อรูปประเด็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มคนรุ่นใหม่ในฐานะพลเมืองของรัฐเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในสังคมไทย (วุฒิชัย ตาลเพชร, 2565 : 83-103)

จากปัญหาที่กล่าวมาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบูรณาการพุทธะนวัตกรรมหรือคำสอนทางพระพุทธศาสนาเพื่อนำมากลมเกลอกับการเมืองในสังคมไทยสมัยใหม่เพื่อให้คนในสังคม ที่มีความหลากหลายด้านอายุเกิดความเข้าใจมีจุดกึ่งกลางที่เป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ผู้นำของประเทศจะต้องนำไปใช้และประชาชนที่แสดงออกทางการเมืองจะได้มีแนวทางในการแสดงออกทางการเมืองได้อย่างถูกต้อง

การบูรณาการพุทธะนวัตกรรมกับการเมืองสมัยใหม่ในสังคมไทย

ในพระสุตตันตปิฎกได้กล่าวถึงอธิปไตย ไว้ถึง 3 แบบ คือ อัตตอธิปไตยโลกาธิปไตย ธรรมาธิปไตย โดยประการหลัง ธรรมาธิปไตยปกครองโดยเน้นธรรมะเป็นใหญ่ให้ผู้นำมีธรรมะ (มุขบุรุษที่ดี) และประชาชนมีธรรมะ (สัมมาชน) (พระสุตตันตปิฎก, 20/11/231) เน้นเสรีภาพทางจิต เป็นศาสนาแรกที่ส่งเสริมสิทธิมนุษยชน มีสิทธิพิจารณาคัดเลือกผู้นำ มีสิทธิในด้านต่างอันไม่ก่อความเดือดร้อนสู่ตนเองและผู้อื่น สอนให้รู้จักความพอดีในการปฏิบัติตน และการแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยปัญญา ในการดำเนินตามอริยสัจจ์นักการเมืองควรนำไปปรับใช้ตามเหตุสถานการณ์นั้นๆ สอนให้รู้จักความสุจริต ในการปฏิบัติตนสมควรแก่หน้าที่ รู้กาล รู้เวลา รู้หน้าที่ของตน

ความขัดแย้งทางการเมืองที่เป็นปัญหาสังคมอย่างหนึ่งนั้นอาจจะมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ผลประโยชน์ขัดกัน ความคิดเห็นไม่ตรงกัน การขาดอุดมคติทางการเมืองที่แน่นอน เป็นต้น ในการแก้ปัญหานี้ตามทัศนะของพุทธศาสนาแล้ว นักการเมืองจะต้องมีธรรมะสำหรับนักบริหาร นักปกครองซึ่งพระพุทธองค์ได้แสดงว่า เป็นคุณสมบัติของนักปกครองหรือผู้บริหารปรากฏในพระคัมภีร์ศาสนาหลายแห่งด้วยกัน แต่ในที่นี้จะขอนำมากล่าวเฉพาะที่ท่านได้แสดงไว้ใน อรรถกถาอัฐกนิบาตอังคตตรนิกาย มีใจความว่าผู้ปกครองหรือนักบริหารนั้นจะต้องทำนุบำรุงประชาราษฎร์ด้วยหลักธรรมที่เรียกว่าราชสังคหวัตถุประการ คือ

1. สัสสมณะะ ฉลาดสามารถในการบำรุงเกษตรกรรมและกสิกรรมเป็นต้น อันเป็นธัญญาหารให้เกิดผลผลิตที่ดี มีการส่งเสริมการเกษตรและกสิกรรมให้อุดมสมบูรณ์ อันจะเป็นประโยชน์พื้นฐานที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ

2. ปุริสมณะะ ฉลาดสามารถในการบำรุงคน ส่งเสริมคัดเลือกคนมาทำงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของเขาและการทำงานที่จะทำนั้นๆ (พร้อมทั้งจัดสวัสดิการให้ดี และเหมาะสม)

3. สัมมาปาสะะ ผูกประสานสงเคราะห์ประชาชนพลเมืองบ่วงคล้องใจคน คือการดูแลสุขทุกข์ของประชาชน ส่งเสริมอาชีพ เช่น จัดทุนให้คนยากจนยืมไปสร้างตนในทางพาณิชย์กรรมหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ไม่ให้เกิดความเลื่อมล้ำหรือช่องว่างจนแตกแยกกันซึ่งเป็นการทำให้จิตใจของประชาชนเสื่อมใสในผู้ปกครอง

4. วาขเปยยะ พุดจาด้วยถ้อยคำไพเราะอ่อนหวานดูดีมีใจ รู้จักพูดรู้จักชี้แจงแนะนำ รู้จักทักทายถามไถ่ทุกข์สุขของประชาชนทุกชั้น ด้วยอัธยาศัยไมตรีที่ดี ด้วยถ้อยคำที่ประกอบด้วยเหตุผล ที่เป็นหลักฐาน มีประโยชน์ เป็นทางแห่งการสร้างสรรค์แก้ไขปัญหาเสริมความสามัคคีทำให้เกิดความเข้าใจดี ความเชื่อถือและความนิยมนับถือ

5. นิรัคคะหะ บริหารประเทศชาติให้อยู่เย็นเป็นสุข โดยป้องกันและบารอบโจรผู้ร้าย ให้ประชาชนนอนตาหลับ โดยยึดหลักการที่ว่า ความสุขของประชาชนคือยอดปรารถนาของตนและในทมิฬนิกายปาฎีกวรรคก็ได้แสดงไว้ว่า ผู้บริหารหรือนักปกครองที่ดีนั้น

นอกจากนี้ มีความประพฤติดีเป็นแบบฉบับในการดำรงชีวิตของนักปกครองเพราะการปกครองที่ดีคือ การให้แบบอย่างที่ดี ความตรงความคดของนักปกครองมีอิทธิพลต่อความประพฤติของประชาชน ความซื่อตรงของประชาชน ขึ้นอยู่กับความซื่อตรงของนักปกครอง การแก้ความคดของส่วนใหญ่อจึงต้องเริ่มมาจากฝ่ายปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ประเภทนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2546) พระพุทธเจ้าตรัสยกตัวอย่างไว้ในโพธิราชชาดก ขุททกนิกายว่า “เมื่อฝูงโคกำลังข้ามแม่น้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคด โคนอกนั้นก็คดตาม ในหมู่มนุษย์ก็เช่นเดียวกันถ้าผู้ได้รับสมมติให้เป็นหัวหน้าเป็นผู้ปกครองไม่เป็นธรรม คนออกนั้นก็ประพฤติไม่เป็นธรรม ดังนั้นเมื่อผู้ปกครองประพฤติไม่เป็นธรรม ชาวเมืองก็พลอยทุกข์กันไปทั่ว โดยนัยตรงกันข้าม เมื่อผู้ปกครองทรงไว้ซึ่งธรรม ชาวเมืองก็เป็นสุขกันไปทั่ว”

สรุป

พระพุทธศาสนาในฐานะที่เป็นสถาบันในสังคมไทยหน่วยหนึ่ง มีหน้าที่กล่อมเกล่าประชาชนให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศชาติ พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญองค์ความรู้หรือพุทธนวัตกรรมเมื่อ 2500 กว่าปี และเป็นหลักธรรมที่สามารถนำไปบูรณาการกับศาสตร์อื่นๆ ได้อย่างลงตัว เพียงแต่ให้หยิบยกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หากพิจารณาจากหลักธรรมแล้วมีหลายหลักธรรมที่จะทำให้ประชาชนเกิดประโยชน์ ทำให้ประชาชนอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข เพราะเมื่อประชาชนมีความประพฤติปฏิบัติชอบแล้ว ก็เป็นผลประโยชน์แก่แผ่นดินโดยทางอ้อม

นอกเหนือจากกิจที่พระพุทธศาสนาจะต้องปฏิบัติคือทำให้ผู้ปฏิบัติตามหลุดพ้นจากทางโลกแล้ว คำสอนของพระพุทธองค์ยังทำหน้าที่ให้กับเหล่านักปกครองแผ่นดิน เช่น นักการเมือง และพระมหากษัตริย์ด้วย โดยสามารถให้ความรู้ความเข้าใจแนะนำในทางธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการเมืองการปกครอง เช่น การใช้ทศพิธราชธรรม จักรวรรดิวัตร และราชสังคหวัตถุเป็นต้น เพื่อการใช้อำนาจในทางที่ถูกต้อง และต้องไม่เป็นการเข้าไปกุมอำนาจ ก้าวก้าว หรือแทรกแซงทางการเมือง เพราะการใช้อำนาจที่ถูกต้องและมีหลักธรรมจะทำให้เกิดความเสมอภาคในสังคมประชาชนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงซึ่งเป็นต้นเหตุให้เกิดความขัดแย้งใน

สังคมปัจจุบันเพราะการเกิดความขัดแย้งในสังคมปัจจุบันเนื่องจากนักการเมืองและผู้ปกครองไม่เหลียวแลประชาชนและไม่ดูแลประชาชนเท่าที่ควรจึงเป็นสาเหตุให้ประชาชนออกมาเรียกร้องให้เกิดความยุติธรรมต่อตนเองถ้าตัวนักการเมืองหรือระบบทางการเมืองนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปบูรณาการใช้อย่างถูกต้องก็จะเกิดระบบการเมืองที่ดีนักการเมืองก็จะไม่คดโกงปราศจากซึ่งการคอร์ปชั่นทำให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุขสืบไป

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมบัณฑิต. (2567). ปาฐกถา เรื่อง 'พุทธนวัตกรรมการสร้างสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืน' ในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 6 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4 ปี 2567 ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. วิทยาเขตขอนแก่น
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). สู่การศึกษาแนวพุทธ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2543). รู้จักพระไตรปิฎก เพื่อเป็นชาวพุทธที่แท้. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับ. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แพรวพรรณ ปานนุช และ อัสวิน เนตรโพธิ์แก้ว.(2563). บทบาทของสัญลักษณ์หน้ากากกายฟอว์กส์ในการเคลื่อนไหวทางการเมืองของไทย. วารสารการเมืองการปกครอง. 10(1), 16-33.
- ศรีศักร วัลลิโภดม.(2559). สังคมไทยกับความเป็นมนุษย์ที่เปลี่ยนไป.สืบค้นเมื่อ 21 สิงหาคม 2565. จาก <https://lek-prapai.org/home/view.php?id=943,1>
- สุรศักดิ์ ศรีธรรมกุล.(2563). การเคลื่อนไหวทางสังคมในยุคดิจิทัล. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ. 7(10), 85-97.
- สันต์ทัศน์ คมภีรปัญญา (สินสมบัติ) และ ชัยรัตน์ ทองสุข. (2564). พุทธศาสนากับนวัตกรรมและการวิจัย. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 "วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตที่เข้มแข็ง สังคมล้ำหน้าในสังคมวิถีใหม่" วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2564 ณ วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.